

Nr 7.

Av herr Ekman, *angående ändrad lydelse av 7 § i lagen om allmänna arvsfonden.*

I lagen om allmänna arvsfonden den 8 juni 1928 (nr 281) 7 § stadgas:

»Finnes, då dödsfall inträffar, ej annan arvinge än fonden, skall det hos rätten anmälas av den, som har boet i sin vård, och nämne rätten, när sådan anmälan sker eller förhållandet eljest varder kunnigt, utredningsman i boet. Prövas denne ej vara lämplig för uppdraget, varde han av rätten entledigad. — Det åligger kammaradvokatfiskalsämbetet att övervaka, att boutredningsmannen behörigen fullgör sina skyldigheter.»

En tolkning av detta lagrum efter ordalydelsen ger vid handen, att då i ett dödsbo ej annan arvinge än fonden finnes, *skall* rätten utse utredningsman i boet.

Det är dock tvivel underkastat, huruvida så varit meningen i det fall, att testamente föreligger, däri den avlidne själv utsett boutredningsman. I motiveringen till omförmälda lagrum förekommer nämligen följande uttalande:

»Av en sammanställning med övriga bestämmelser i förevarande lag synes utan särskilt stadgande uppenbart, att, där allmänna arvsfondens rätt till arv är utesluten genom testamente, boutredningsman i regel ej bör förordnas, med mindre av testamentet framgår eller av kända förhållanden synes följa, att anledning till klander av testamentet föreligger.» (Se Nytt juridiskt arkiv avd. II, 1928, sid. 574 och lagberedningens förslag till lag om arv m. m., sid. 450.)

Detta uttalande är dock så tveksamt och obestämt hållet och till sin innebörd så dunkelt, att väl knappast domstolarna mera allmänt skola våga sig på att följa den däri givna anvisningen i strid emot det klara och bestämda stadgandet i lagens 7 §. Det har också redan visat sig, att domstolarna stå tveksamma härutinnan, och efter vad jag tror mig veta hava redan olika domstolar tillämpat en olika praxis.

För ett oförvillat omdöme synes det — såsom i motiven säges — »uppenbart, att där allmänna arvsfondens rätt till arv är utesluten genom testamente, boutredningsman i regel ej bör (av rätten) förordnas». Där det ej är nödvändigt, att offentlig utredningsman förordnas, bör det undvikas. Den nya arvslagstiftningen är för släktkänslan icke tilltalande. Skulle därtill komma, att staten även i oträngda fall, då dess rätt alls icke är i fråga, skulle påtvinga människor sitt ingripande vid ett tillfälle, då denna känsla

ofta är särskilt ömtålig, torde mycken ovilja därav uppkomma och i följd därav måhända även utredningsuppdraget i hög grad försvåras. Utseendet av utredningsman och testamentsexekutor är för den, som gör sitt testamente, ofta en synnerligen grannlaga och ömtålig fråga. Man väljer icke gärna därtill någon annan än den, som har ens fulla personliga förtroende; och man eftertänker omsorgsfullt, om denne också kan vara villig att motaga förtroendet. Skulle nu i alla de fall, då icke närmare arvingar än kusiner finnas, testamentsgivarens önskingar härutinnan brutalt överkoras och rätten förordna en helt främmande person, som slakten ogärna ser intränga uti dess privata angelägenheter, och som själv svårligen kan hysa den personliga hänsyn för och ömhet om den avlidnes avsikter och önskingar, som kan hos en av testator själv utsedd boutredningsman förutsättas, så vore stor skada skedd. Därtill kommer, att i många fall en av testator utsedd utredningsman begär litet eller intet för sitt besvär, under det att en av rätten utsedd person givetvis skall hava det arvode, som för sådana uppdrag är vanligt.

Vad som vållat domstolarnas tvekan är säkerligen det som i motiven beröres, då där säges, att boutredningsman i regel ej bör förordnas, »med mindre av testamentet framgår eller av kända förhållanden synes följa, att anledning till klander av testamentet föreligger». Hellre än att utsätta sig för åtal (och kanske även ersättningsskyldighet) för försummelse att förordna offentlig utredningsman, i händelse testamentet sedermera kan komma att på en eller annan grund klandras och förklaras ogiltigt, föredrager rätten att följa lagens bokstav och i *alla* hithörande fall förordna boutredningsman.

Risken för ett efterföljande åtal för tjänstefel, vilken risk onekligen förefinnes, kan emellertid undvikas på ett annat sätt, nämligen därigenom att rätten ålägges (av Kungl. Maj:t å administrativ väg) att så snart anmälan göres enligt 7 § och därvid tillika företes testamente, varigenom den avlidne förordnat utredningsman i boet, till kammaradvokatfiskalsämbetet översända avskrift av testamentet, varefter det givetvis tillkommer sistnämnda myndighet att, i fall av befogenhet, väcka talan om ogillande av testamentet och om förordnande av annan boutredningsman än den av testator utsedda. Ett dylikt ingripande torde dock bliva mera sällan förekommande.

Då den av mig här ovan berörda frågan är för den allmänna rättskänslan av synnerlig vikt, tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att riksdagen ville för sin del besluta, att 7 § i lagen om allmänna arvsfonden den 8 juni 1928 skall hava följande ändrade lydelse:

»7 §. Finnes, då dödsfall inträffar, ej annan arvinge än fonden, skall det hos rätten anmälas av den, som har boet

i sin vård, och nämne rätten, när sådan anmälan sker eller förhållandet eljest varder kunnigt, utredningsman i boet, utan så är, att den avlidne i testamente, varigenom han förordnat om all sin egendom, själv utsett boutredningsman. Prövas av rätten utsedd boutredningsman ej vara lämplig för uppdraget, varde han av rätten entledigad.

Det åligger kammaradvokatfiskalsämbetet att övervaka, att av rätten utsedd boutredningsman behörigen fullgör sina skyldigheter.»

Stockholm den 10 januari 1930.

K. J. Ekman.
